

2009. aasta tegevuse ülevaade

I. Sissejuhatus

Käesolev dokument on kolmas avalik kavandatava tegevuse ülevaade, mille Euroopa andmekaitseinspektor esitab õigusaktide ettepanekute ja nendega seotud dokumentide puhul tegutseva nõustajana. See avaldatakse 2008. aasta detsembris veebisaidil www.edps.europa.eu.

Käesolev ülevaade on üks osa Euroopa andmekaitseinspektori aastasest töösüklist. Üks kord aastas annab Euroopa andmekaitseinspektor tagasiulatuvalt oma tööst aru aastaaruandes. Lisaks sellele avaldab Euroopa andmekaitseinspektor oma järgmise aasta kavatsused nõustamise valdkonnas. Seega annab Euroopa andmekaitseinspektor oma tööst selles valdkonnas aru kaks korda aastas.

Käesoleva ülevaate taustteave on esitatud 18. märtsi 2005. aasta poliitikadokumendis „Euroopa andmekaitseinspektor kui õigusaktide ettepanekute ja nendega seotud dokumentide puhul tegutsev ühenduse institutsioonide nõustaja”. Kõnealusel dokumendis määras Euroopa andmekaitseinspektor kindlaks oma tegevuspõhimõtted seoses õigusaktide ettepanekute alase nõustamisega, mis on määruse (EÜ) nr 45/2001 artikli 28 lõike 2 ja artikli 41 kohaselt üks tema peamistest ülesannetest. Euroopa andmekaitseinspektori töömeetodit on kirjeldatud poliitikadokumendi 5. peatükis. Selle töömeetodi oluliseks osaks on tõhusaks nõustamiseks vajalik õigusaktide ettepanekute väljavahimine ja töö kavandamine (sealhulgas nende tegevuste korrapärane läbivaatamine).

Ülevaate peamiseks lähtematerjalideks on komisjoni 2009. aasta õigusloome- ja tööprogramm ning mitmed sellega seotud komisjoni planeerimisdokumendid. Ülevaate koostasid Euroopa andmekaitseinspektori töötajad. Selle koostamisel anti mitmele komisjoni sidusrühmale võimalus oma panus anda. Nimetatud panust hinnati kõrgelt.

Ülevaade koosneb järgmistest osadest:

- sissejuhatus, mis hõlmab lühikest tausta analüüsi ning Euroopa andmekaitseinspektori 2009. aasta tööprioriteete;
- lisa, mis sisaldab asjakohaseid komisjoni ettepanekuid ja muid dokumente, mis on hiljuti vastu võetud või kavandatud ning mis vajavad Euroopa andmekaitseinspektori tähelepanu.

Lisa avaldati esmakordselt 2006. aasta detsembris ja seda on hiljem kolm korda aastas ajakohastatud.

Kui Euroopa andmekaitseinspektor on mõne dokumendi kohta oma arvamuse (vm avaliku reageeringu) esitanud, jäetakse vastav dokument lisast välja, kuigi tuleb rõhutada, et Euroopa andmekaitseinspektori osalus õigusloomeprotsessis arvamuse esitamisega ei lõpe. Erandjuhtudel võib teema lisas uuesti esile kerkida, kui Euroopa andmekaitseinspektor esitab teise arvamuse. Euroopa andmekaitseinspektori arvamused võib leida Euroopa andmekaitseinspektori veebisaidilt (*Opinions – Consultation*).

II. Lühike tausta analüüs

a. Arengud ELis

Lissaboni leping sisaldab ELi andmekaitse valdkonna õigusraamistiku seisukohast märkimisväärseid muudatusi, näiteks luues andmekaitse valdkonna jaoks ühe õigusliku aluse (Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 16). Ebakindlus Lissaboni lepingu saatuse suhtes on

Euroopa andmekaitseinspektori tegevuse oluline taustaelement. Sellele lisanduvad uue Euroopa Parlamendi koosseisu valimised ja uue komisjoni ametisse nimetamine 2009. aastal. Uue komisjoni prioriteedid võivad Euroopa andmekaitseinspektori tööd nõustajana märkimisväärselt mõjutada.

Lissaboni lepingust sõltumatult on täiendavalt käsitletud vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala tulevikku. Euroopa siseküsimuste poliitika tulevikku käsitleva kõrgetasemelise nõuanderühma (nn tuleviku töörühma) aruandes on kesksel kohal liikuvuse, julgeoleku ja eraelu puutumatus vaheline tasakaal. Kõnealune aruanne ja selles esitatud lähenemispõhimõte on selles valdkonnas nõukogu Rootsi eesistumise ajal vastuvõetava uue mitmeaastase programmi (mida on tihti nimetatud Stockholmi programmiks) alustalad. Teine oluline arengusuund selles valdkonnas on ühtse õigusruumi (nn tõelise õigusel rajaneva ala) järkjärguline loomine liikmesriikide õigusüsteeme ühendavate võrkude arendamise teel.

Komisjoni 2009. aasta õigusloome- ja tööprogrammis on lähtepunktiks liikmesriikide ja ELi institutsioonide vaheline aktiivne solidaarsus kriisi ajal. Nimetada võib järgmisi kavatsusi, millel on Euroopa andmekaitseinspektori tegevuse seisukohast eriline tähtsus: ülemaailmse koordineerimise ja reguleerimise vajadus, algatused Euroopa toomiseks kodanikele lähemale (põhiõigused ja kodakondsus, ränne, õigusküsimused, julgeolek ja turvalisus, tarbijakaitse ja tervishoiupoliitika) ning parema õigusloome strateegiad.

b. Tehnoloogilised arengud

Komisjon avaldas 2008. aastal olulise teatise, mis käsitleb tuleviku võrkusid ja interneti, mis on nn kõikehõlmava infoühiskonna peamiseks aluseks. Kõnealuses teatises on esitatud illustreerivad näited uute tehnoloogiate kohta, mida toetavad kolm peamist tehnoloogilist suundumust: piiramatu ribalaius, kõikjalolevad võrkude juurdepääsupunktid ja piiramatu salvestusmaht. Olgugi et kõikehõlmav infoühiskond tootab kaasa tuua innovatsiooni, tootlikkuse suurenemise ning majanduskasvu ja suurema tööhõive, kaasneb sellega säästev areng üksnes siis, kui julgeoleku, andmekaitse ja eraelu puutumatuses seotud küsimustega tegeletakse asjakohaselt selle varajastes arenguetappides. Sellega seoses tuleks samuti mainida kõikehõlmava infoühiskonna arengut toetavaid ELi jõupingutusi teadusuuringute valdkonnas, täpsemalt 2008. aastal seitsmenda raamprogrammi projektikonkursside tulemusena väljavalitud projekte, mis on seotud IKT usaldamist ja turvalisust käsitlevate teadusuuringutega.

2008. aasta lõpus jõudsid nõukogu ja Euroopa Parlament kompromissile ühiste konsulaarjuhiste muudatuste suhtes. Selle kompromissiga seoses on tarvis põhjalikult uurida biomeetria kasutamist ja selle piire.

c. Õiguskaitse ja piirikontroll

2008. aasta oli õigusloome seisukohalt tulemuslik aasta. Võeti vastu mitmed olulised meetmed, mis puudutasid andmekaitse valdkonda. Asjaolu, et vastu võeti nõukogu raamotsus kriminaalasjadega seotud politsei- ja õiguslase koostöö raames töödeldavate isikuandmete kaitse kohta, tähendab seda, et nüüd on ka kolmandas sambas olemas ELi üldine andmekaitse raamistik. Muudeks meetmeteks on otsus 2008/615/JSK piiriülese koostöö tõhustamise kohta, eelkõige seoses terrorismi- ja piiriülese kuritegevuse vastase võitlusega (Prümi leping), uued Europoli ja Eurojusti reguleerivad õigusraamistikud ning viisainfosüsteemi käsitlev määrus. 2009. aastal asetatakse rõhk nende meetmete rakendamisele liikmesriikides.

Üks oluline ettepanek – nõukogu raamotsus broneeringuinfo kasutamise kohta õiguskaitse

eesmärkidel – on praegu veel nõukogus arutlusel. Intensiivsed arutelud kõnealuse ettepaneku (mis kavandati peamiselt terrorismivastase võitluse tõhustamise eesmärgil) vajaduse ja proportsionaalsuse üle on teretulnud ning näitavad, et otsusetegemise protsessis tegeletakse tasakaalustatuma lähenemisviisi otsimisega.

Lisaks sellele on jälitusteabel põhineva politseitööga seotud arutelude üheks teemaks muutumas (etnilise päritolu alusel) profiilide koostamine. Tekib küsimus, mil määral on profiilide koostamist võimalik pidada vastuvõetavaks vahendiks.

Olulised arengud on toimunud piirihalduse valdkonnas. Käimas on viimased ettevalmistused SIS II jõustumiseks, millega kaasnevad Euroopa andmekaitseinspektori järelevalveülesanded, teatatud on kavatsusest luua laiaulatuslike infosüsteemide haldamiseks Euroopa amet ning lähiajal võidakse välja arendada uued olulised meetmed, nt riiki sisenemise ja riigist väljumise Euroopa süsteem.

d. Rahvusvahelised andmesiirded ja üleilmastumine

Kas Euroopa Liit ja USA saavutavad kokkuleppe õiguskaitse eesmärkidel toimuva andmevahetuse suhtes? Sellise kokkuleppe ettevalmistamiseks kulutatakse palju energiat (nt nn kõrgetasemeline kontaktrühm). Kui selle tulemusena sõlmitakse kokkulepe, võib see omada isegi laiemat mõju kui üksnes USAga toimuvale õiguskaitse alasele andmevahetusele.

Toimumas on mitmed arengud andmekaitsestandardite ülemaailmse ühtlustamise suunas nii õiguskaitse kui ka muudes valdkondades. Näiteks töötatakse APECis välja standardeid ja samas suunas tegutsevad ka Ladina-Ameerika riigid ning prantsuskeelsed riigid.

Arutelu, mis käsitleb otsingumootoreid ja nende vastutust ning ELi andmekaitse valdkonna õigusaktide kohaldamist EList väljaspool tegutsevate otsingumootorite suhtes, näitab, et tarvis oleks ülemaailmsemat lähenemisviisi.

e. Teel uue andmekaitse valdkonna õigusraamistiku suunas?

Euroopa andmekaitseinspektor soovitas oma 25. juuli 2007. aasta arvamuses andmekaitse direktiivi 95/46/EÜ rakendamise kohta hakata mõtlema uuele andmekaitse valdkonna raamistikule, mis ei pea tingimata praegusest raamistikust oluliselt erinevama.

Sellest ajast saati on kõnealusest soovituselt tulenevalt või sellest sõltumata võetud mitmeid meetmeid. Komisjon moodustas isikuandmega tegeleva ekspertrühma ning tellis andmekaitse valdkonna õigusraamistiku tulevikku käsitleva uuringu. Lisaks tuleb see küsimus arutusele 2009. aastal toimival Euroopa andmekaitse volinike konverentsil. Ühendkuningriigi teabevolinik tellis uurimuse nende arutelude toetamiseks.

Käimas on ka muud seotud tegevused, nagu Londoni algatus, mille eesmärk on andmekaitset tõhustada, ning artikli 29 alusel moodustatud töörühm tegeleb samuti mitmete oluliste andmekaitse valdkonna küsimustega, nagu praegu vastutava töötaja ja volitatud töötaja mõisted ning kohaldatava õigusega seotud küsimused.

Esimese õigusloome alase sammuna võiks nimetada eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi (e-privatsuse direktiivi) muutmist. Kõnealuse direktiivi muutmise teemal toimuvate arutelude käigus on käsitletud ka mitut üldisemat teemat, nagu näiteks turvanõuete rikkumine.

f. Kuidas on tegutsenud Euroopa andmekaitseinspektor?

Kõnealus kontekstis on Euroopa andmekaitseinspektor tegutsenud kokkuvõtlikult järgmiselt:

- Käsitatud on kõiki teemasid. Teabe kogumine ja vahetus on saamas mitmes poliitikavaldkonnas kasutatavaks vahendiks, üsna sageli siseturu toimimise edendamise vahendina.
- Osaletud on kõigis etappides alates reageerimisest rohelistes raamatutes käsitatud küsimustele kuni kaasotsustamismenetluse raames toimuvate lepituskohatumistega seoses antud nõuanneteni.
- Tegevuse aluseks on jätkuvalt samad põhimõtted. Äärmiselt oluline on tegevuspõhimõtete kohaldamise järjepidevus, kuna selle alusel püüab Euroopa andmekaitseinspektor leida õige tasakaalu andmekaitse ja muude (avalike) huvide vahel.

III . Euroopa andmekaitseinspektori 2009. aasta prioriteetid

Euroopa andmekaitseinspektori kui ELi õigusaktide ja nendega seotud dokumentide puhul tegutseva nõustaja tegevuspõhimõtted oluliselt ei muutu. Siiski võib konteksti muutumine tingida tähelepanu koondumise uutele raskuspunktile. On ilmne, et Euroopa andmekaitseinspektor osaleb ka tulevikus intensiivselt aruteludes, mis käsitlevad võimalikke muudatusi andmekaitse valdkonda reguleerivas õigusraamistikus. Need arutelud saavad täiendada hoo Lissaboni lepingu jõustumise korral.

Teemadest võib nimetada kolme peamist valdkonda. Esiteks rahvatervis, mis on uus Euroopa andmekaitseinspektori tähelepanu all olev valdkond, teiseks (nagu eelmistelgi aastatel) vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala ning kolmandaks infoühiskond.

a. Üldküsimused:

- Sõltuvalt arengutest, Lissaboni lepingu jõustumisega seotud edasine ettevalmistustöö.

b. Rahvatervise valdkonnas:

- E-tervise süsteemide arendamine.
- Meditsiiniliste andmete teisese kasutamise küsimus.
- Kuidas käsitleda tundliku teabega seotud õigusloomealast tegevust?
- Mõned muud olulised küsimused, mis on seotud ka meditsiinisektorist lähtuva kriitikaga andmekaitsealaste õigusaktide kohta.

c. Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva alaga seoses:

- Stockholmi programm kui uus üldine raamistik.
- Andmekaitse raamotsuse vastuvõtmise tagajärgede jälgimine.
- Piirihaldus ning riiki sisenemise ja riigist väljumise süsteem.
- Üleminek SIS II-le ja haldamise eest vastutava ameti loomine.
- Lähenemispõhimõtte edasiarendamine (vt tuleviku töörühma aruannet)
- E-õiguskeskonna ja ühtse õigusruumiga seotud tegevused.
- Profiilide koostamisega seotud küsimuste suhtes seisukoha väljatöötamine.

d. Infoühiskonnaga seotud arengud.

- E-privatsuse direktiiviga seoses tõstatatud peamiste küsimuste (turvanõuete rikkumine, seos individuaalomandi õigustega jms) edasine käsitlemine.
- Raadiosagedustuvastusega (RFID) seotud soovitused.
- Sotsiaalvõrgustikud, teadusvõrgustikud ja teadusuuringute võrgustikud.

e. Andmekaitse valdkonna raamistiku võimalike muudatuste väljatöötamine:

- Vastutava töötaja ja volitatud töötaja mõistete täpsem määratlemine ning kohaldatava õiguse ja pädevuse küsimuse selgitamine (ka koos siseriiklike andmekaitseasutustega artikli 29 alusel moodustatud töörühma raames).
  - Panustamine võimaliku uue raamistikuga seotud erinevatesse tegevustesse.
  - Määruse 1049/2001 muutmisega seotud arutelude järelmeetmed.
  - Laiemas kontekstis ELi institutsioonide läbipaistvust ja kontrolli edendavate meetmete (näiteks ELi rahalise toetuse saajate avalikustamine) tagajärjed andmekaitsele.
- f. Piiriülese andmevahetusega seotud võrgustike väljaarendamine:
- IMI, tarbijakaitse, tervist käsitlevad andmed.
- g. Välislepingute ja ülemaailmsete standarditega seoses tehtav töö:
- Kõrgetasemelise kontaktrühma aruannet käsitleva Euroopa andmekaitseinspektori arvamuse järelmeetmed, mille tulemuseks võib olla õiguskaitselise alast andmevahetust käsitleva ELi-USA kokkuleppe saavutamine.
  - Muud tarbimisandmetega seotud lepingud, nt võltsimisvastane kaubandusleping.
- h. Muu:
- Euroopa andmekaitseinspektor esitab oma nõustamisalaste tegevuspõhimõtete kohta ühe või mitu dokumenti, milles ta käsitleb igal juhul võimalikku sekkumist komiteemenetlustesse või muudesse menetlustesse, mille puhul seadusandlik võim on delegeeritud komisjonile, Euroopa andmekaitseinspektori osalemist selliste otsuste vastuvõtmisse, mis on seotud andmete edastamisega kolmandatele riikidele, ning õigusloome protsessiga seotud nõuannete tagajärgi Euroopa andmekaitseinspektori järelevalveülesannete jaoks.

Brüssel, detsember 2008